

त्यर्थः । हे कृत्ताजिन त्वमदित्यास्त्वगसि अखण्डितायाः पृथिव्याः त्वग्रूपं भवसि ॥ का° [७.१.१.] तस्मिन्सोमं निदधात्यदित्यै सद इतीति । हे सोम त्वमदित्यै सदः अदितेर्भूमेः सम्बन्धि स्थानमासीद् सर्वतः प्राप्नुहि तत्रोपविशेत्यर्थः ॥ का° [७.१.८.] अस्तभ्राद्द्यामिति सोममालम्ब्य वाचयतीति । हे वरुणदेवते त्रिष्टुभौ । क्रीतसोमस्य वरुणदेवतत्वाद्वरुणो ब्रह्मरूपेण स्तूयते । वृषभः श्रेष्ठो वरुणो घामस्तभ्रात् द्युलोको यथा न पतति तथा स्वकीययाज्ञया स्तम्भितवान् । तथान्तरिक्षमप्यस्तभ्रात् । तथा पृथिव्या वरिमाणं भूमेरुत्तममिमीत मिमीते । उरोर्भावो वरिमा तम् (३३.) । एतावती भूरिति परिमाणं ज्ञानातीत्यर्थः । तथा सम्राट् सम्यग्राजामानो वरुणो विश्वा विश्वानि सर्वाणि भुवनानि आसीदत् लोकान्व्याप्नोति । विश्वा विश्वानि सर्वाणि इत् एवार्थे सर्वाण्येव वरुणस्य व्रतानि कर्माणि । यद्वा इदित्यव्ययमित्यमर्थे । इदित्यं तानि द्युलोकस्तम्भनादीनि वरुणस्य व्रतानि व्रतवन्नियतानि । सर्वदा तानि करोतीत्यर्थः ॥३०॥

वनेषु व्यन्तरिक्षं ततान् वाजमर्वत्सु पयः उस्त्रियासु ।

कृत्सु क्रतुं वरुणो विद्वग्निं दिवि सूर्यमदधात्सोममद्रौ ॥३१॥

का° [७.१.१.] वनेषु व्यन्तरिक्षमिति सोमपर्याणकृतेन परित्येति । बन्धनहेतुना वस्त्रेण परितो वेष्टयित्वेत्यर्थः । वि उपसर्गस्ततानित्यनेन सम्बध्यते । वरुणो वनेषु वनगतवृक्षाग्रेषु अन्तरिक्षमाकाशं विततान् । यद्यपि सर्वगतमन्तरिक्षं तथापि तत्र मूर्तद्रव्याभावादत्यन्तं विस्तारितवान् । तथार्वत्सु अश्वेषु वाजं बलं विततानित्यनुवर्तते । यद्वार्वत्सु पुरुषेषु वाजं वीर्यं विततान् । वीर्यं वै वाजः पुमांसो ऽर्वन्त इति श्रुतेः [३.३.४.७.] । तथा उस्त्रियासु पयः क्षीरं विततान् उस्त्रियाशब्दो गोनामसु पठितः [निघ° २.११.] । कृत्सु कृदयेषु क्रतु संकल्पं तद्वक्तियुतं मनो विततान् । विद्वन् प्रजासु अग्निं जठराग्निम् । दिवि द्युलोके सूर्यं विततान् । अद्रौ पर्वते सोमं वल्लीवृषमदधात्स्थापितवान् । पर्वतपाषाणसंधिषु सोमवह्न्या उत्पद्यमानत्वादद्रौ सोमस्थापनमुक्तम् । तदाह तित्तिरिः । सोममद्रावित्याह ग्रावाणो वाऽअद्रयस्तेषु वाऽएष सोमं निदधातीति । य एवं मन्त्र-